

| CA

ÀGORA DIPLOCAT 13

Reptes per a les regions de muntanya a Europa

Des del despoblament fins a la sostenibilitat

DIPLOCAT DIGITAL TALK - 6 de maig de 2021

Relatoria realitzada per Marcel·lí Pascual Pascual, moderador del debat. Llicenciat en Periodisme i Ciències Polítiques per la Universitat Autònoma de Barcelona, actualment és director editorial d'Edicions Salòria i de la revista *Viure als Pirineus*.

DIPLOCAE

Localització

La Rambla 14, principal
08002 Barcelona

Contacte

+34 936 405 470

info@diplocat.cat

www.diplocat.cat

[@Diplocat](https://twitter.com/Diplocat)

[@Catalonia_Diplocat](https://www.instagram.com/Catalonia_Diplocat)

Índex

1. Contextualització	4
2. Objectius del debat	4
3. El model territorial i la sostenibilitat	5
4. El turisme de muntanya	8
5. La vida a la muntanya i el despoblament	9
6. La cultura	11
7. L'habitatge i l'emancipació dels joves del territori	12
Annex. Participants.....	13
Entitats membres de DIPLOCAT.....	15

1. Contextualització

En aquesta sessió, que forma part del cicle DIPLOCAT Digital Talks, els ponents debaten sobre alguns dels reptes actuals de les regions de muntanya a Europa, posant el focus en tres casos de diferents zones que destaquen per les seves actuacions recents en aquest àmbit: la Vall d'Aran, els cantons alpins de Suïssa i la regió d'Occitània a França.

Des de DIPLOCAT s'ha generat un grup de treball del món local i també s'ha elaborat un pla específic d'activitats que recull les seves àrees d'interès. Precisament, aquesta conferència s'organitza responent a l'interès que van traslladar el Consell General de l'Aran i l'ajuntament de Viella i Mitjaran per tractar aquesta temàtica.

El present resum de l'acte manté el fil argumental cronològic que va seguir la discussió, que es pot veure íntegrament en [aquest vídeo](#).

2. Objectius del debat

Laura Foraster i Lloret, secretària general de DIPLOCAT, inaugura el debat parlant de la despoblació rural. L'èxode del món rural representa un dels principals reptes actuals dels països desenvolupats i és una de les grans preocupacions del món local. Si ens fixem en les dades cartogràfiques del despoblament, aquest es produeix especialment en aquells territoris que són considerats "àrees de muntanya", zones que sovint també poden rebre allaus de visitants durant les vacances d'estiu o la temporada d'esquí.

No obstant això, l'estudi realitzat per l'Observatori del Món Rural l'any 2020 assenyala que els indicadors demogràfics del 2019 constaten per primer cop un lleuger creixement de la població rural en el seu conjunt, que tot i no ser gaire significatiu trenca la dinàmica de despoblament dels darrers anys. Arran de la pandèmia i la implantació accelerada del teletreball s'està començant a veure un flux lent però continuat de gent que marxa de zones urbanes cap a zones menys poblades, replantejant-se formes de vida. Hi ha nombroses iniciatives recents que il·lustren clarament aquesta tendència, com per exemple el projecte Catalunya Rural Hub promogut pel Govern de la Generalitat; el Mobile World Capital Barcelona, per incentivar l'arrelament del talent digital a les zones rurals de Catalunya; o el projecte de la Diputació de Tarragona i la Universitat Rovira i Virgili per evitar el despoblament de les zones rurals del Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre. Caldrà doncs seguir analitzant les dades per saber si la covid-19 ha modificat definitivament o no els hàbits residencials de la població catalana.

Posteriorment, Foraster trasllada el focus del debat a la necessitat de parlar sobre la vida a les regions de muntanya i l'efecte directe del turisme sobre el territori i el medi natural. Destaca que el debat s'ha d'emmarcar dins l'objectiu de desenvolupament sostenible de les Nacions Unides número 15, relatiu a la protecció de la flora i la fauna terrestre. Per tant, som davant d'una preocupació no només europea sinó global, a la qual cal donar resposta urgent. Cal que ens plantejem com podem promoure la sostenibilitat del medi als espais naturals muntanyosos, si aquesta sostenibilitat la podem fer compatible amb el desenvolupament econòmic i social de les zones d'alta muntanya i amb un turisme sostenible, i per quin model turístic i de territori s'hauria d'apostar per fer-ho compatible.

L'objectiu del debat és compartir bones pràctiques i exposar la necessitat de vetllar per la sostenibilitat de manera global pel que fa a la vida i al turisme, però també, i en concret, a l'ús lúdic de la muntanya, l'explotació sostenible dels seus recursos naturals i altres vies de desenvolupament econòmic del territori.

3. El model territorial i la sostenibilitat

En aquest punt inicial del debat, els tres ponents reflexionen sobre el model territorial pel qual han optat les respectives zones i com casa aquest model amb un aspecte que fa anys era gairebé desconegut però que avui en dia ha esdevingut cabdal: la sostenibilitat.

La Vall d'Aran

El Consell General d'Aran és la màxima institució de la Vall d'Aran, vigent des del 1313 fins al 1834, quan va ser suprimit per la creació de les províncies. Es restituí mitjançant les lleis de règim especial l'any 1990 i actualment té diverses competències transferides per part de la Generalitat: turisme, medi ambient, salut, sanitat, serveis socials i cultura.

La realitat socioeconòmica de la Vall d'Aran es basa des de fa molt de temps en la ramaderia, l'agricultura i l'explotació forestal. L'economia de les famílies d'aquest territori era, fins als anys seixanta, bàsicament del sector primari, però això va canviar amb el turisme de neu, el d'esquí. Arran d'aquest turisme es van millorar les comunicacions, afavorint l'obertura del túnel de Viella, el primer parador de turisme, l'estació d'esquí, etc, fent que el territori patís una transformació molt gran en els últims cinquanta anys, tant en l'àmbit paisatgístic com socioeconòmic.

El Consell General d'Aran tenia plans i projectes per replantejar l'enfocament estratègic del territori, però tal com explica la síndica Maria Vergés, la covid-19 ho ha complicat tot. Ja fa temps que La Vall d'Aran ha començat un procés de reflexió sobre els factors econòmics, ambientals i socials en què es basen determinats projectes del territori. Un dels més rellevants ha estat un procés de participació ciutadana, dut a terme durant aquests mesos de confinament, anomenat Aran 2030. Hi han participat un centenar de persones i s'ha aconseguit posar de manifest la voluntat del territori d'apostar per la sostenibilitat com un valor intrínsec de la Vall d'Aran. Tant és així que el Consell ha definit la sostenibilitat com un dels valors bàsics i prioritaris del desenvolupament del territori en els pròxims 10 anys.

En base al pla Aran 2030, s'ha treballat en un primer projecte de desenvolupament de turisme sostenible, que s'ha presentat a diverses convocatòries de la Generalitat. Finalment ha estat acceptat i el Consell hi ha començat a treballar, en paral·lel a la sol·licitud per ser reserva de la biosfera de la UNESCO i la creació d'un nucli d'innovació rural de muntanya. Vergés afirma que aquests projectes han de ser tractors que serveixin de palanca per assolir canvis i visions com la innovació, la retenció de talent al territori i la redefinició del que ha de ser la gestió del territori.

El Consell també és conscient que l'equilibri mediambiental és bàsic i més com a territori actualment dedicat al turisme. També s'ha començat a treballar en la diversificació de l'economia, ja que el canvi climàtic i la sostenibilitat de les estacions d'esquí, quan no hi ha neu i no poden funcionar, és sempre un debat sobre la taula per l'impacte socioeconòmic que suposa, com passa amb la covid-19.

Pel que fa a la gestió ambiental, la preocupació del Consell és mantenir alhora un model ambiental i un model socioeconòmic sostenibles, amb la implantació de la gent al territori sense despoblament. Per això s'ha de reflexionar sobre quin valor tenen les zones de muntanya i quin valor aporten aquests territoris

.....

Pel que fa a la gestió ambiental, la preocupació del Consell és mantenir alhora un model ambiental i un model socioeconòmic sostenibles, amb la implantació de la gent al territori sense despoblament.

a nivell ambiental. El Consell creu que es corre el risc que les zones de muntanya i les zones allunyades es percebin des dels territoris urbans com a parcs o jardins on s'ha de mantenir el paisatge i la natura de manera intacta, sense tenir en compte que en aquests territoris hi viu gent, que hi ha de poder viure amb les mateixes condicions, oportunitats i drets que la gent de les ciutats. Vergés destaca que és important fer un debat profund amb les zones urbanes perquè puguin entendre i conèixer quins són els reptes d'aquestes societats rurals, però sobretot amb altres zones muntanyoses, per conèixer-se millor, descobrir com es fan les coses en altres llocs i quins reptes es comparteixen.

Occitània

Thierry Rebuffat, responsable de gestió de Territori, Muntanya i Zones de la regió Occitània Pirineus-Mediterrània, ha explicat que Occitània és una àrea molt gran, que inclou les regions de Migdia-Pirineus i Rosselló, amb grans ciutats com Tolosa i Montpeller. Occitània té 6 milions d'habitants, però només 1,2 en zones de muntanya, dividits entre els Pirineus i el Massís Central. Entre Tolosa i Montpeller ja sumen uns 5 milions d'habitants, però són metròpolis molt properes a les muntanyes, i per tant tenen vincles econòmics i històrics amb la vida a la muntanya. Pel que fa al Massís Central i els Pirineus, hi ha moltes planes que tenen problemes molt similars a les àrees de muntanya, però amb una geografia diferent.

Segons Rebuffat, en els darrers 30 o 40 anys hi ha hagut un èxode rural molt gran. Tot i això, la població de muntanya no disminueix gaire, s'ha anat conservant gràcies a les polítiques regionals posades en pràctica. L'any 2018, la regió Occitània Pirineus-Mediterrània va elaborar un Pla de muntanya per a l'any 2025, juntament amb el govern de l'estat i els consells generals. Aquest projecte intenta reforçar les necessitats que hi ha a les regions de muntanya i està obert als ciutadans, les associacions i les empreses. Actualment compta amb 800 membres. L'objectiu primordial és aconseguir una cultura més inclusiva per produir una riquesa molt més gran al territori, detectar quins són els punts forts d'aquest i crear ocupació. "La muntanya és un territori on hi vivim i no ens podem limitar només a ser un espai de lleure; som territoris complets, tenim vida plena i hi ha habitants, no només turistes", ha dit Rebuffat.

.....

Les estratègies que duen a terme en aquesta regió se centren a protegir els recursos i millorar la vida a la muntanya gràcies a les noves connexions, les noves telecomunicacions i les millores en transports per carretera i camins.

Les estratègies que duen a terme en aquesta regió se centren a protegir els recursos i millorar la vida a la muntanya gràcies a les noves connexions, les noves telecomunicacions i les millores en transports per carretera i camins. Occitània creu que, en comparació amb altres territoris, evidentment també tenen un objectiu turístic, d'una importància vital, però amb una visió molt més holística pel que fa al desenvolupament, que va més enllà del turisme. Cal comptar amb el suport del territori i l'entorn per atreure activitat d'un altre caire econòmic. Per a Occitània són molt importants els centres universitaris i de recerca que s'han anat instal·lant en petits nuclis urbans de la regió de muntanya.

Pel poder explotar el seu potencial, Occitània compta amb acords territorials entre les diferents regions i certa autonomia, tot i que no tanta com la Vall d'Aran. A Occitània tenen el que ells anomenen "petites centralitats", petits pobles o ciutats que tenen un pes més rellevant i concessions que els donen una certa llibertat política per dur a la pràctica les seves decisions. Aquesta estratègia permet estar més atents al que diuen els pobles i els ciutadans que hi viuen, per tal que les coses no vinguin donades des de les grans ciutats. Segons Rebuffat, es podria anomenar "república del territori", ja que tothom és important, tothom hi col·labora i tothom ha d'opinar i implicar-se per millorar el territori.

La muntanya ofereix molts recursos a les zones urbanes, ja siguin alimentaris, agrícoles o d'oci, i per

tant és just que les zones urbanes ofereixin finançament per poder dur a terme aquestes estratègies de desenvolupament. La regió no és l'única que finança les polítiques territorials, sinó que s'intenten combinar fons directes de l'Estat i dels departaments que representen l'Estat. Per exemple, recentment s'ha creat l'Agència dels Pirineus, amb el cofinançament del departament i de l'Estat, per fer promoció turística i estimular l'activitat comercial, així com formació i desenvolupament per a projectes professionals al Massís Central i els Pirineus. L'objectiu és disposar de capacitats tècniques i coneixements professionals per veure quines són les activitats més interessants per al territori i poder formar els ciutadans. A les muntanyes franceses hi ha moltes oportunitats, però els projectes professionals s'escullen de manera selectiva i amb un control rígid, que dona resultats molt positius.

També hi ha altres organitzacions, com el CIDAP (Comitè Interregional per al Desenvolupament i la Millora dels Pirineus), que ha treballat en la recuperació de zones que no tenien connexió d'internet ni de mòbil, i en altres qüestions com la cooperació transfronterera. Occitània defensa fermament la cooperació entre regions en l'àmbit dels Pirineus, amb exemples com el Parc de les tres nacions, que inclou també parcs naturals de Catalunya i Andorra. D'aquesta manera es dona encara més valor a la regió.

Cantons suïssos

La conferència dels cantons alpins és la unió de vuit governs independents, amb dotze representants institucionals. A Suïssa hi ha 26 cantons i la conferència de governs cantonals inclou només vuit cantons, però que representen el 43% de la superfície suïssa de muntanya i només el 13% de la població. El 85% de la resta de població de Suïssa viu a centres urbans, amb una clara separació i diferència entre la vida i la població de muntanya i la vida de les ciutats.

Fadri Ramming, secretari general de la Conferència governamental de cantons alpins, explica que aquesta institució tracta actualment molts temes, tot i que es va crear amb l'objectiu inicial de millorar la gestió de l'aigua. Amb el pas del temps s'han anat afegint els temes que més interessin als ciutadans dels cantons, com el turisme, l'agricultura o les finances, per tal que arribin als parlaments de les diferents regions suïsses i fent que es pugui sentir la seva veu.

A diferència d'altres zones rurals, els cantons alpins són regions muntanyoses al 100%. Són unes estructures molt fràgils, ja que la meitat del país és plena de muntanyes i valls, amb connexions molt dolentes, sense una estructura sòlida, i per tant no tenen la mateixa possibilitat desenvolupament que tenen les ciutats. Tot i això, els cantons no són homogenis, ja que hi ha relacions diferents. Hi ha cantons que tenen una molt bona situació econòmica perquè no són gaire lluny de centres urbans.

En canvi, hi ha d'altres regions que estan aïllades: les valls on passen els grans rius del país, per exemple, amb poca indústria i molt poca activitat econòmica. Altres valls encara són més perifèriques, on no hi ha gairebé res, amb problemes molt greus d'estancament de la població, limitacions econòmiques i poca agricultura i poc turisme. Les possibilitats econòmiques són molt escasses i és allí on es produeix un major despoblament.

És en aquesta mena de regions on els cantons inverteixen més esforços. La idea és que a la muntanya s'hi ha de poder néixer, viure, anar a l'escola i rebre educació igual que als centres urbans. Volen que hi hagi vida al llarg de totes les etapes i totes les edats i que aquesta sigui similar a la dels qui viuen a les ciutats. "Per què hem de tenir aquest destí? Si hem nascut a la muntanya no ens queda cap altra solució que anar a la ciutat per estudiar i no tornar mai més? Volem tornar!", afirma Ramming. Considera que cal sobretot progrés econòmic, perquè on hi ha economia hi ha incentius per continuar-hi vivint i elements de pes perquè les famílies s'hi quedin. Sense una base econòmica estable, hi haurà greus problemes a les àrees de muntanya més aïllades.

.....

La idea és que a la muntanya s'hi ha de poder néixer, viure, anar a l'escola i rebre educació igual que als centres urbans.

4. Turisme de muntanya

En aquest punt es tractava de reflexionar sobre els valors i els problemes que planteja el turisme a les respectives zones geogràfiques. És un mal necessari o és el pilar que fonamenta el desenvolupament d'altres activitats? O totes dues coses alhora? Com es gestiona el fet de l'estacionalitat turística i la massificació de forma sostenible?

Cantons suïssos

Segons Fadri Ramming, el turisme no ofereix cap valor afegit, però és la base econòmica dels cantons. Freqüentment no hi ha altra alternativa i això crea una forta dependència del turisme.

Als cantons hi ha tres tipus de turisme. En primer lloc, el més conegut, el de Sankt Moritz, Davos i els grans centres d'esquí, que són els motors econòmics dels cantons, evolucionen molt bé i proporcionen beneficis econòmics que es poden destinar als cantons veïns. En segon lloc, les zones on hi ha petites viles, amb un turisme més familiar, a les quals s'ajuda econòmicament amb els beneficis del turisme esmentat anteriorment. Finalment, hi ha altres àrees on hi ha activitat agrícola i d'altres activitats econòmiques complementàries, que no reben impacte econòmic dels centres d'esquí i tampoc no tenen gaire turisme.

Ramming subratlla que per a Suïssa el turisme és molt important i són conscients de la gran competència que hi ha a escala mundial amb altres centres d'esquí i altres destinacions com els Estats Units o les Maldives. A més a més, el franc suís és molt car, fet que dificulta atreure grans quantitats de turistes estrangers. Explica que els darrers anys han anat desapareixent una sèrie de sectors turístics, però que s'estan adaptant a l'oferta per incrementar les opcions de turisme domèstic, diferenciar-se de les existents i potenciar ofertes turístiques que respectin el medi ambient.

Ramming conclou la seva intervenció destacant que els habitants de les zones de muntanya la perceben com a quelcom que s'ha de protegir i que això sovint frena el desenvolupament econòmic, sobretot pel problema que representa la creació d'infraestructures. És per això que reclama que les infraestructures es creïn localment i s'integrin a la natura, però que es construeixin, perquè la muntanya no ha de ser el jardí de la ciutat i necessita desenvolupament econòmic més que mai.

La Vall d'Aran

Vergés inicia la seva intervenció donant suport a la postura de Ramming i admet que s'ha demonitzat el turisme, sobretot perquè la massificació ha complicat la vida dels territoris i la gestió dels recursos, però que no s'ha d'oblidar que representa el 80% del PIB de la Vall d'Aran i és, per tant, la base econòmica de la regió. No obstant això, la síndica fa èmfasi en quin tipus de turisme li convé al territori. No es tracta de lluitar contra el turisme, sinó atreure el tipus de turisme desitjat.

Segons Vergés, la candidatura a convertir-se en reserva de la biosfera pretén visibilitzar la Vall d'Aran en l'àmbit internacional i diferenciar-la pels seus paisatges i per l'aposta per un desenvolupament sostenible. La candidatura no suposarà una actitud restrictiva quant a l'ús del territori, sinó que el posarà al centre i en promourà el desenvolupament local. Durant molt de temps, la relació dels territoris allunyats dels centres de decisió, emplaçats a les grans ciutats, no ha estat tan fluida com s'hauria d'esperar. A les ciutats fan les normatives i les lleis que afecten els territoris, però sovint no es tenen en compte consensos ni realitats específics. Per això, es pretén aconseguir aquest reconeixement de la Vall d'Aran, que ja ve amb uns criteris marcats i que cerca la coordinació entre les administracions, però amb la participació del territori.

Vergés explica que les reserves de la biosfera són figures que no només tenen l'objectiu de conservar

i millorar la diversitat biològica, sinó de promoure el patrimoni cultural i tradicional, l'economia local, el turisme sostenible i, molt important, el coneixement territorial, com a laboratoris d'aprenentatge, recerca i divulgació de desenvolupament sostenible.

En definitiva, el que la Vall d'Aran pretén és, en primer lloc, reorientar el sector turístic, que seguirà sent el pilar econòmic fonamental. No obstant això, cal treballar per la desestacionalització i la retenció de talent, oportunitats i llocs de treball qualificats. En segon lloc, cal diversificar l'economia tot potenciant diferents activitats, sobretot d'emprenedoria, ja sigui en agricultura sostenible, formació, atenció a les persones, etc. En això, segons la síndica, la reserva de la biosfera pot suposar una gran ajuda. Per últim, però no menys important, cal que la gent del territori sigui també la qui decideixi en quin lloc i de quina manera vol viure.

.....

La candidatura a convertir-se en reserva de la biosfera pretén visibilitzar la Vall d'Aran en l'àmbit internacional i diferenciar-la pels seus paisatges i per l'aposta per un desenvolupament sostenible.

Occitània

Rebuffat inicia la intervenció destacant un dels objectius de la política turística d'Occitània: el turisme de quatre estacions. Això s'aconsegueix amb la diversificació d'activitats aptes per a diverses èpoques de l'any i fugint d'activitats estacionals. Rebuffat destaca la necessitat de sortir de la monoindústria de l'esquí d'hivern, quelcom que comparteixen tots els territoris presents en aquesta jornada. Occitània vol fugir de la dualitat de pista d'esquí a l'hivern i passejades i excursions a l'estiu. En aquesta línia, s'ha començat a potenciar el turisme termal i les teràpies mèdiques.

L'administració d'Occitània considera que el turisme no és un mal necessari, sinó una oportunitat, i diversificar l'oferta d'activitats és la clau de l'èxit. Prenen com a model el turisme del Massís Central, amb un turisme més difós, molt més rural, no tan industrial, amb punts de turisme concentrat, però amb diversificació econòmica. Rebuffat explica que tenen plans d'acció amb els actors locals per diversificar les activitats de natura i de lleure, sobretot per fer-les més accessibles a un públic esportista no professional. Per exemple, a l'estació d'esquí de Guzet hi ha bicicletes elèctriques que permeten a molta més gent gaudir d'aquest esport. També destaca altres activitats com l'artesania, l'apicultura o els productes locals, relacionats amb el turisme però que apunten cap a altres sectors d'activitat.

El model de finançament d'aquestes zones es basa en la Companyia dels Pirineus, una entitat publicoprivada que dona fons als territoris amb menys recursos i permet, per exemple, reformar o reconvertir estacions d'esquí en espais amb altres activitats.

Pel que fa a la sostenibilitat, Rebuffat explica la intenció de no invertir més en canons de neu artificials, però respectar les infraestructures de neu existents.

5. La vida a la muntanya i el despoblament

Diverses dades i informes com el d'exclusió social i pobresa de la UE fan evident la importància d'identificar urgentment solucions per al problema que suposa el despoblament. Els ponents reflexionen aquí sobre quines mesures podrien ser útils per afrontar la problemàtica, quin paper hi pot jugar l'accés a les xarxes de telecomunicacions i de transport i si hi ha algun altre sector que considerin clau a l'hora de vincular població i territori.

Occitània

Rebuffat constata que hi ha molts factors que intervenen en aquesta temàtica i en destaca les infraestructures, els transports i les telecomunicacions. A Occitània, les bones connexions fan que es puguin desenvolupar noves activitats que fa 25 anys eren impossibles. Des de la presidència de la regió es facilita finançament per desenvolupar la xarxa d'alta velocitat i les bones connexions, fins i tot en zones completament aïllades. A mode d'exemple: gràcies a les infraestructures i connexions existents, empreses del sector aeronàutic o automòbil del Massís Central ja poden instal·lar-se també a la zona de muntanya.

Segons Rebuffat, la crisi de la covid-19 ha accentuat la demanda de relocalitzacions, però això només passarà si les infraestructures ho permeten. No obstant això, per retenir o "importar" talent, Rebuffat destaca que els Pirineus s'han de fer valdre. Explica un cas en què, davant la possibilitat de traslladar-se, els empleats d'una empresa de l'àmbit digital de Tolosa van preferir l'Arieja abans que el Massís Central per les activitats de lleure i la qualitat de vida que ofereix el Pirineu. A l'Arieja hi ha tot l'essencial: institut, llar d'avis, hospital, oci i cultura, banda ampla i bones connexions, a més d'una natura espectacular, i això fa que les famílies vulguin anar-hi i l'activitat terciària s'hi pugui instal·lar.

.....

Les infraestructures, les connexions i els serveis públics de qualitat són clau per mantenir la població al territori i cal afrontar el repte amb una visió global.

Per tant, les infraestructures, les connexions i els serveis públics de qualitat són clau per mantenir la població al territori i cal afrontar el repte amb una visió global.

La Vall d'Aran

Vergés explica que a la Vall d'Aran, tot i tenir la població molt estancada, la piràmide poblacional és molt equilibrada. No obstant això, Vergés explica diverses mesures que es duen a terme per evitar el despoblament i que contrasten amb l'enfocament estructural d'Occitània.

La gestió del Consell ha estat més encarada a millorar la qualitat de vida dels ciutadans, oferint més serveis, sobretot d'atenció a les persones i cultura, ja que això també crea ocupació. La síndica destaca que treballaran per millorar la connexió d'internet i l'accés a l'habitatge, per tal que la gent jove que marxa a estudiar fora pugui tornar i desenvolupar el seu projecte de vida i professional, retenint així el talent. Vergés reclama una fiscalitat específica i lloguers assequibles que permetin als joves que ho desitgin emancipar-se a la Vall d'Aran.

Vergés exposa que la pandèmia ha posat en relleu que els hàbits de gran massificació de les ciutats no funcionen i que hi haurà un abans i un després en la gestió de les ciutats i les zones rurals. Per a dur a terme aquestes accions, el Consell creu que és clau tenir una administració, una legislació i una fiscalitat adaptades a les zones de muntanya. Vergés fa una crida a l'empoderament de les zones de muntanya i a millorar la cooperació entre els territoris que pateixen les mateixes problemàtiques.

Cantons suïssos

Pel que fa a l'estratègia per fer front al despoblament i activar l'evolució econòmica, Ramming confessa que en el fons no hi ha cap fórmula, sinó que hi ha diferents aspectes que s'han d'anar intensificant i consolidant. Com si fos un rellotge suís, amb diverses peces i engranatges, que s'han d'anar unint per

tal que vagin encaixant. Ramming considera que cal molta feina i moltes iniciatives polítiques per poder avançar i que qui neixi a la muntanya torni a la muntanya i tingui unes bones condicions de vida. El que és evident és que cal crear les bases perquè la població que ho desitgi pugui continuar vivint a la muntanya.

6. La cultura

Podria semblar que la cultura està desvinculada del model territorial i econòmic d'una zona o que la seva importància en tot cas és secundària. Els tres ponents reflexionen si això és així o no.

Cantons suïssos

Ramming explica que la cultura és quelcom molt rellevant per als cantons, molt variada i alhora també molt forta i diversificada. A Suïssa no només es parlen les quatre llengües nacionals sinó també molts dialectes i segons Ramming hi ha tradicions molt arrelades.

La filosofia de la conferència dels cantons és que tothom ha de ser conscient de quines són les seves arrels i tots els ciutadans suïssos han de conèixer la realitat de les zones de muntanya. Difonent l'estil de vida de la muntanya, els centres urbans prendran consciència que a la muntanya no només s'està aïllat, sinó que les persones que hi viuen són interessants per la seva riquesa i tot el que poden aportar als habitants de les ciutats. Més que mesures, projectes o fons econòmics, aquí cal crear consciència i una nova sensibilitat que tingui en compte que l'estil de vida a les muntanyes, a més, és positiu per al medi ambient.

.....

La cultura serveix per crear una base econòmica a la muntanya, sobretot la cultura tradicional, que permet els serveis que atrauran professionals qualificats.

Reprement l'exemple de relocalització de l'empresa de Tolosa, Ramming expressa la necessitat de tenir una administració que doni una resposta ràpida, eficaç i adaptada a les necessitats de les empreses i els ciutadans de la regió. La cultura serveix per crear una base econòmica a la muntanya, sobretot la cultura tradicional, que permet els serveis que atrauran professionals qualificats.

Occitània

La regió afronta el tema cultural partint de tres premisses, que són complementàries i necessàries.

La primera és que la cultura contribueix a la qualitat de vida dels territoris i facilita el contacte entre la gent al llarg de tot l'any. Rebuffat veu molt positiu que els ciutadans que viuen a la muntanya moltes vegades formin part d'associacions i creïn ells mateixos una vida cultural, contribuint a la cohesió social.

La segona consideració és que els esdeveniments culturals, sobretot els festivals i exposicions, creen un impacte econòmic al territori pel que fa a l'allotjament i les empreses turístiques. Segons l'anàlisi de la regió, el retorn d'inversió en esdeveniments culturals és altíssim per al territori, generant un impacte 8 o 10 vegades superior a la inversió.

La tercera premissa és que la cultura abasta un ventall molt ampli, que permet diversificar el turisme de muntanya i contribueix a reduir-ne l'estacionalitat si es planifiquen els actes culturals al final d'estació per allargar-la o entre els pics d'activitat.

La Vall d'Aran

La síndica presenta la llengua i cultura araneses com la raó de ser del Consell General. L'aranès ha estat i és llengua oficial, d'aprenentatge i vehicular al territori, i a partir d'ara també es pretén que sigui motor econòmic transfronterer, potenciant la creació cultural en aranès i també com a reclam per retenir la gent al territori, fer que s'hi senti arrelada i hi tingui un vincle emocional mitjançant la cultura.

El Consell té intenció de destinar més recursos per difondre la cultura i les tradicions araneses. Rebuffat complementa l'aportació de Vergés destacant que l'occità, o aranès, és molt més viu a la Vall d'Aran que a Occitània, atraient més ciutadans però també més turistes.

7. L'habitatge i l'emancipació dels joves

Aquesta temàtica, que s'inclou a petició dels espectadors, afecta tant les zones rurals com les urbanes, però té un seguit de característiques especials en les zones de muntanya, que els ponents tracten breument en aquest tram final del debat.

Cantons suïssos

Arran de la pandèmia, als cantons s'hi està tornant a instal·lar més gent jove, i els cantons intenten facilitar-los les opcions d'habitatge. Ramming valora en positiu la flexibilitat dels joves, que tenen menys exigències i viuen una vida més austera i dinàmica, fins i tot nòmada, quelcom que ha facilitat l'adaptació. Segons Ramming, la combinació de poder fer feina i tenir la vida a la muntanya és molt atractiva per als joves. També destaca la importància de les estructures socials i els serveis perquè s'hi puguin instal·lar famílies, i admet que hi ha necessitats pendents de satisfer.

Occitània

Rebuffat explica que la regió té competències en matèria de joventut i que en l'àmbit local hi ha organitzacions finançades per la regió que s'anomenen "comitès locals per a l'habitatge autònom dels joves". L'objectiu és trobar habitatges privats o edificis públics rehabilitats que facilitin sis mesos d'habitatge quan un jove arriba a un territori i no hi té família, perquè pugui buscar feina i després aconseguir un contracte de lloguer més llarg i un habitatge millor. Es tracta d'un parc d'immobles per a la inserció dels joves en fase de transició. També destaca una altra qüestió important: l'habitatge dels treballadors que fan feina a les regions de muntanya només en temporada alta, però no poden assumir el cost d'un habitatge turístic.

Per Occitània és cabdal tenir aquesta mena de suports, ja que si els joves no tenen un lloc on viure no es podran revitalitzar els territoris i no hi haurà arrelament.

La Vall d'Aran

La síndica també posa en relleu el repte de l'habitatge per als treballadors temporals i el dels joves que es volen establir al territori i no són capaços de trobar un habitatge a causa del preu elevat dels allotjaments turístics. Des del Consell es treballa per aconseguir que els ajuntaments cedeixin terrenys per fer habitatges socials adreçats als joves i el Departament d'Habitatge de la Generalitat també ha començat a construir-ne.

Annex. Participants

> LAURA FORESTER

SECRETÀRIA GENERAL DE DIPLOCAT

Laura Foraster i Lloret (Barcelona, 1976) és llicenciada en Administració i Direcció d'Empreses per la UPF i en Humanitats per la UOC i té un màster en Estudis Europeus cursat a la KU Leuven, a banda de formació específica en diplomàcia pública i en Missions d'Observació Electoral. Actualment és secretària general de DIPLOCAT. Fins al tancament temporal de l'entitat a l'abril de 2018 en va ser la directora executiva.

> FADRI RAMMING

SECRETARI GENERAL DE LA CONFERÈNCIA GOVERNAMENTAL DE CANTONS ALPINS (SUÏSSA)

Secretari general de la Conferència Intergovernamental dels Cantons de Muntanya a Suïssa RKGK (2012-). Va estudiar dret a la Universitat de Berna, exerceix com a advocat i notari per compte propi a Coira (Suïssa). Prèviament havia estat Director general de la Conferència Cantonal de Directors d'Energia (EnDK) i de la Conferència Cantonal d'Especialistes en Energia (EnFK).

> THIERRY REBUFFAT

ASSESSOR AL GABINET DE LA PRESIDENTA DE LA REGIÓ FRANCESA OCCITÀNIA/PIRINEUS MEDITERRÀNIA, RESPONSABLE DE GESTIÓ DE TERRITORI, MUNTANYA I ZONES RURALS

Geògraf urbanista per la Université Montpellier III Paul Valéry, especialitzat en el desenvolupament local rural. Ex gerent de projecte territorial, a Couserans, Pirineu de l'Ariège, així com també al centre de l'Hérault, específicament a la part del Larzac Méridional.

> MARIA VERGÉS PÉREZ

SÍNDICA D'ARAN

Síndica d'Aran (2019-), màxima representant del Conselh Generau d'Aran. Nascuda a Vielha (Val d'Aran), és enginyera tècnica forestal per l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Agrària de Lleida (Universitat de Lleida) i experta universitària en "Competències emocionals a les organitzacions" amb el Postgrau del Màster en Intel·ligència Emocional a les Organitzacions per la Universitat de Lleida (2013). També té un Postgrau en "Organització i gestió d'empreses culturals" per la UOC (2007). És directora de la coral "Quate Sons" i membre del grup de dansa tradicional "Còlha de Santa Maria de Mijaran".

Debat moderat per **Marcel·lí Pascual**, director de la revista “Viure als Pirineus”, un mitjà de referència informativa de les comarques de l’Alt Pirineu i Aran. Col·laborador habitual, com a periodista i comentarista, en diferents mitjans de comunicació de Catalunya i Andorra per tractar temàtiques relacionades amb els Pirineus.

Entitats membres de DIPLOCAT

» Institucions públiques i entitats municipalistes

- Generalitat de Catalunya
- Ajuntament de Barcelona
- Ajuntament de Tarragona
- Ajuntament de Girona
- Ajuntament de Lleida
- Ajuntament de Vielha e Mijaran
- Diputació de Barcelona
- Diputació de Tarragona
- Diputació de Girona
- Diputació de Lleida
- Conselh Generau d'Aran
- Associació Catalana de Municipis i Comarques
- Federació de Municipis de Catalunya

» Entitats de l'àmbit empresarial

- Consell General de les Cambres Oficials de Comerç, Indústria i Navegació de Catalunya
- Foment del Treball Nacional
- Micro, petita i mitjana empresa de Catalunya (PIMEC)
- Confederació de Cooperatives de Catalunya
- Associació Multisectorial d'Empreses (AMEC)
- Fundació Privada d'Empresaris (FemCAT)

» Entitats de l'àmbit social, sindical i esportiu

- Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya
- Unió General de Treballadors de Catalunya (UGT)
- Comissions Obreres de Catalunya (CCOO)
- FC Barcelona

» Universitats, escoles de negocis i centres acadèmics

- Universitat de Barcelona (UB)
- Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)
- Universitat Politècnica de Catalunya (UPC)
- Universitat Pompeu Fabra (UPF)
- Universitat de Lleida (UdL)
- Universitat de Girona (UdG)
- Universitat Rovira i Virgili (URV)
- Universitat Ramon Llull (URL)
- Universitat Oberta de Catalunya (UOC)
- Universitat de Vic · Universitat Central de Catalunya (UVic-UCC)
- Universitat Internacional de Catalunya (UIC)
- Universitat Abat Oliba CEU (UAO CEU)
- Institut Barcelona d'Estudis Internacionals (IBEI)
- EADA Business School
- Barcelona Graduate School of Economics (Barcelona GSE)